1 Ιανουαρίου 2020

Η πιθανή κατάρρευση του ΗΒ μέσω της ένωσης και διχοτόμησης

/ Επιστήμες, Τέχνες & Πολιτισμός

Τώρα, κατ’ ειρωνεία, η Νήσος Μεγάλη Βρετανία κινδυνεύει να διχοτομηθεί η ίδια. Γιατί; Πρώτον, το ΗΒ έχει ουσιαστικά αναγνωρίσει ότι η Σκωτία έχει ξεχωριστό «λαό» με ξεχωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης μέσω ξεχωριστού δημοψηφίσματος

Στο παρελθόν, το Ηνωμένο Βασίλειο (ΗΒ) αγνόησε ένα σοφό ελληνικό ρητό: «Όποιος σκάβει τον λάκκο του άλλου, πέφτει ο ίδιος μέσα». Επομένως, οι Βρετανοί βρίσκονται σήμερα σε λάκκους που έσκαψαν οι ίδιοι.

Τα γράφω αυτά υπό το φως των βρετανικών γενικών εκλογών στις 12 Δεκεμβρίου 2019. Σε αυτές, οι Συντηρητικοί, υπό την ηγεσία του Πρωθυπουργού, Μπόρις Τζόνσον, κέρδισαν απόλυτη πλειοψηφία 80 εδρών στη Βουλή των Κοινοτήτων. Επιφανειακά, λοιπόν, ο κ. Τζόνσον έχει θριαμβεύσει και μάλλον θα επιτύχει το Brexit στις 31 Ιανουαρίου 2020. Όμως, έχει δύο αχίλλειες πτέρνες – τη Βόρεια Ιρλανδία και τη Σκωτία. Εάν πραγματοποιηθεί το Brexit, η κάθε μια μπορεί να αποχωρήσει από ΗΒ, με αποτέλεσμα την κατάρρευση ή συρρίκνωση αυτού του κράτους.

Ένωση

Ως αποικιακοί ηγεμόνες, οι Βρετανοί αποτρέψανε την πλειοψηφική δημοκρατία, την ενιαία αυτοδιάθεση και, συνεπώς, την ένωση της Νήσου Κύπρου με την Ελλάδα. Επίσης, το 1960, διχοτόμησαν αυτήν τη Νήσο, δημιουργώντας ένα ημιανεξάρτητο κυπριακό κράτος και διατηρώντας ταυτόχρονα τις λεγόμενες «κυρίαρχες βάσεις».

Κάτι παρόμοιο έγινε προηγουμένως στη Νήσο Ιρλανδία το 1921. Τότε, οι Βρετανοί διχοτόμησαν τη Νήσο δημιουργώντας ένα ημιανεξάρτητο ιρλανδικό κράτος και διατηρώντας ταυτόχρονα τη βρετανική κυριαρχία στο βόρειο τμήμα. Γι' αυτό, το κράτος των Βρετανών μετονομάστηκε επισήμως ως Ηνωμένο Βασίλειο της Μεγάλης Βρετανίας και της Βόρειας Ιρλανδίας. Από το 1921, αυτό περιλαμβάνει τις Αγγλία, Ουαλία και Σκωτία στη Νήσο Μεγάλη Βρετανία, συν τη Βόρεια Ιρλανδία στη Νήσο Ιρλανδία.

Σήμερα, έχοντας παρεμποδίσει την ένωση Ελλάδας-Κύπρου, οι Βρετανοί αντιμετωπίζουν την αυξημένη πιθανότητα της ένωσης της Βόρειας Ιρλανδίας με τη Δημοκρατία της Ιρλανδίας (Ιρλανδία). Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι στις πρόσφατες εκλογές συνέβη κάτι πρωτόγνωρο. Περισσότερες εκλογικές περιφέρειες στη Βόρεια Ιρλανδία εξέλεξαν κοινοβουλευτικούς υποψηφίους που ευνοούν την ένωση της Βόρειας Ιρλανδίας με την Ιρλανδία και την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), παρά υποψηφίους υπέρ της συνεχιζόμενης ενσωμάτωσης της Βόρειας Ιρλανδίας στο ΗΒ, το οποίο θα αποχωρήσει από την Ε.Ε.

Μετά τις εκλογές, η Mary Lou McDonald, πρόεδρος του Sinn Fein, το οποίο είναι το μεγαλύτερο κόμμα στη Βόρεια Ιρλανδία υπέρ της ενοποίησης της Νήσου Ιρλανδίας, δήλωσε ότι «είναι πλέον αδύνατο να αγνοηθεί η αυξανόμενη απαίτηση για δημοψήφισμα για την ιρλανδική ενότητα …». (Πηγή: www.sinnfein.ie/contents/55559).

Αυτή η απαίτηση είναι εφικτή. Το 1998, στο τέλος των βίαιων «Ταραχών» («Troubles») που είχαν αρχίσει το 1969, ολοκληρώθηκε η Συμφωνία της Μεγάλης Παρασκευής. Συνεπώς, τροποποιήθηκε το δίκαιο του ΗΒ, έτσι ώστε να μπορεί η ένωση της Βόρειας Ιρλανδίας με την Ιρλανδία να πραγματοποιηθεί, εάν οργανωθεί «δημοψήφισμα» στο οποίο η «πλειοψηφία του λαού της Βόρειας Ιρλανδίας» υποστηρίξει τόσο την έξοδο από το ΗΒ, όσο και «μια ενωμένη Ιρλανδία». (Πηγή: section 1, Northern Ireland Act 1998).

Δηλαδή, το 1998, το ΗΒ ουσιαστικά παραδέχτηκε ότι η Βόρεια Ιρλανδία έχει ξεχωριστό «λαό», με ξεχωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης μέσω ξεχωριστού δημοψηφίσματος. Έτσι, ως αντάλλαγμα για την «ειρήνη», οι Βρετανοί έσκαψαν λάκκο για τον εαυτό τους.

Η διχοτόμηση

Όπως έχω ήδη αναφέρει, το ΗΒ διχοτόμησε τις Νήσους Ιρλανδία και Κύπρο το 1921 και το 1960 αντίστοιχα. Επίσης, όταν η Τουρκία εισέβαλε στη Κυπριακή Δημοκρατία (ΚΔ) δύο φορές το 1974, το ΗΒ ουσιαστικά αγνόησε τη Συνθήκη

Εγγυήσεως, σιωπηρά υποστήριξε την «de facto» διχοτόμηση της ΚΔ και προώθησε την καμουφλαρισμένη διχοτόμηση μέσω της προτεινόμενης «δικοινοτικής, διζωνικής ομοσπονδίας» («ΔΔΟ»).

Στη Βουλή των Κοινοτήτων στις 19 Δεκεμβρίου 1956, ο Alan Lennox-Boyd, ο Βρετανός τότε Υπουργός Αποικιών, φύτεψε δημοσίως τους σπόρους της διχοτόμησης της Νήσου Κύπρου. Περίγραψε μια μειονότητα 18% του πληθυσμού ως «τουρκοκυπριακή κοινότητα» και υπονόησε πως έχει ξεχωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης. Μάλιστα, ανακοίνωσε ότι «η άσκηση της αυτοδιάθεσης σ' ένα τέτοιο μικτό πληθυσμό πρέπει να περιλαμβάνει και τη διχοτόμηση μεταξύ των πιθανών επιλογών». (Πηγή: Hansard, House of Commons Debates, 19 December 1956, Column 1268).

Τώρα, κατ' ειρωνεία, η Νήσος Μεγάλη Βρετανία κινδυνεύει να διχοτομηθεί η ίδια. Γιατί; Πρώτον, το ΗΒ έχει ουσιαστικά αναγνωρίσει ότι η Σκωτία έχει ξεχωριστό «λαό» με ξεχωριστό δικαίωμα αυτοδιάθεσης μέσω ξεχωριστού δημοψηφίσματος. (Πηγή: section 1, Scotland Act 2016). Δεύτερον, εδώ και χρόνια, το μεγαλύτερο κόμμα στη Σκωτία είναι το Σκωτσέζικο Εθνικό Κόμμα (SNP), το οποίο στοχεύει στην έξοδο της Σκωτίας από το ΗΒ, την ανεξαρτησία της Σκωτίας, έτσι ώστε να ξαναγίνει ξεχωριστό κράτος, όπως ήταν μέχρι το 1707, και τη συμμετοχή της Σκωτίας στην Ε.Ε.

Όταν το SNP κέρδισε στις 48 από τις 59 εκλογικές περιφέρειες στη Σκωτία στις πρόσφατες εκλογές, η Nicola Sturgeon, αρχηγός του κόμματος και Πρώτη Υπουργός στη Σκωτία, δήλωσε:

«Χθες το βράδυ, το SNP κέρδισε ένα απίστευτο 80% των εδρών στη Σκωτία... Η Σκωτία απέρριψε τον Μπόρις Τζόνσον και τους Συντηρητικούς και, ξανά, είπε όχι στο Brexit... Είναι, πλέον, ξεκάθαρον ότι η συντριπτική πλειοψηφία των ανθρώπων στη Σκωτία θέλει να παραμείνει στην Ε.Ε.».

Η κ. Sturgeon πρόσθεσε:

«Παραδέχομαι – με λύπη – ότι [ο κ. Τζόνσον] έχει εντολή για το Brexit στην Αγγλία [όπου οι Συντηρητικοί κέρδισαν σαφή πλειοψηφία των εδρών]. Ωστόσο, δεν έχει καμία εντολή να απομακρύνει τη Σκωτία από την Ε.Ε. Εάν προχωρήσει, θα τορπιλίσει την ιδέα που, υποτίθεται, στηρίζει το ΗΒ – την ιδέα ότι αυτή η ένωση είναι συνεταιρισμός των ίσων εθνών».

Το 2014, στο ξεχωριστό δημοψήφισμα που διεξήχθη με την άδεια του ΗΒ στη Σκωτία, αλλά όχι στο υπόλοιπο ΗΒ, το 55% των ψηφοφόρων υποστήριξαν τη παραμονή της Σκωτίας στο ΗΒ. Ωστόσο, σύμφωνα με τη κ. Sturgeon, οι συνθήκες

άλλαξαν, όταν το 2016 το 62% των ψηφοφόρων στη Σκωτία ψήφισαν κατά του Brexit στο ενιαίο δημοψήφισμα στο ΗΒ. Τότε, το 52% των ψηφοφόρων στο σύνολο του ΗΒ ενέκριναν το Brexit. Άρα, η κ. Sturgeon ισχυρίστηκε, οποιοδήποτε νέο δημοψήφισμα για την ανεξαρτησία βρίσκεται «στα χέρια της Σκωτίας» και «όχι σε αυτά ενός Βρετανού Πρωθυπουργού στο Γουεστμίνστερ». (Πηγή: www.snp.org/its-time-to-decide-our-own-future/).

Η βρετανική κυβέρνηση, βεβαίως, διαφωνεί με την κ. Sturgeon.

Αποκέντρωση

Επειδή ήταν ανεξάρτητη χώρα μέχρι το 1707, η Σκωτία στον βορρά του ΗΒ είναι διαφορετική από το παράνομο ψευδοκράτος στον κατεχόμενο βορρά της ΚΔ. Ωστόσο, η ιστορία της Σκωτίας χρησιμεύει ως προειδοποίηση για την ΚΔ. Όταν το 1998 η τότε εργατική κυβέρνηση του Τόνι Μπλερ εγκαθίδρυσε αυτόνομα («devolved») όργανα διακυβέρνησης στη Σκωτία, βασικός στόχος ήταν η αποτροπή της κίνησης για σκωτσέζικη ανεξαρτησία. Στη πράξη, όμως, έγινε το αντίθετο.

Αυτά υποδεικνύουν ότι η αποκέντρωση των εξουσιών σ’ ένα ευρωπαϊκό νησιωτικό κράτος έχει την έμφυτη ιδιότητα να θρέψει τον εθνικισμό, τον διαχωρισμό και τον αυτονομισμό. Παρόλα αυτά, στις 6 Νοεμβρίου 2018, ο Πρόεδρος της ΚΔ πρότεινε, ως αντικατάσταση της μοναδικής ΚΔ, «την αποκέντρωση εξουσιών», με στόχο «τη μεγαλύτερη διοικητική αυτονομία των δύο κρατών» («the greater administrative autonomy of the two states») στην προτεινόμενη «ΔΔΟ». (Πηγή: www.pio.gov.cy/en/press-releases-article.html?id=4624#flat).

Ερωτήματα

Τίθενται διάφορα ερωτήματα που αφορούν την ΚΔ. Η απάντηση σε κάθε ένα μπορεί να δημιουργήσει ευρωπαϊκό προηγούμενο που θα βοηθήσει ή θα βλάψει την ΚΔ.

Για παράδειγμα, πώς θα πραγματοποιηθεί οποιαδήποτε διχοτόμηση του ΗΒ – μέσω της αποχώρησης της Σκωτίας από το ΗΒ ή μέσω της διάλυσης του ΗΒ; Στο πλαίσιο οποιασδήποτε διανομής περιουσιακών στοιχείων, θα δοθεί στη Σκωτία μία από τις δύο «κυρίαρχες βάσεις» στη Νήσο Κύπρο; Το ΗΒ θα επιδιώξει να διατηρήσει «κυριαρχικές βάσεις» στη Σκωτία, π.χ., τη βάση πυρηνικών υποβρυχίων στο Clyde; Πώς θα αντιδράσει η ΚΔ, εάν η Σκωτία ανακοινώσει μια μονομερή διακήρυξη για ανεξαρτησία (όπως έγινε στα κατεχόμενα εδάφη της ΚΔ το 1983) ή εάν υποβάλει αίτηση ένταξης στην ΕΕ;

Αρκετές φορές στην ιστορία, το ΗΒ έχει στείλει ειδικό απεσταλμένο στην Κύπρο,

όπως τον Sir David Hannay το 1996. Ίσως ήρθε η ώρα να γυρίσει ο τροχός. Η ΚΔ πρέπει να διορίσει ειδικό απεσταλμένο στο ΗΒ, για να προστατεύσει τα κυπριακά συμφέροντα και για να απαιτήσει διορθωτικά μέτρα, λόγω των διχοτομήσεων του 1960 και 1974 και των άλλων αδικιών, για τις οποίες είναι υπεύθυνοι οι Βρετανοί. Αναμένω τέτοια εξέλιξη.

Εν τω μεταξύ, οι Βρετανοί βρίσκονται παγιδευμένοι σε λάκκους που έχουν σκάψει οι ίδιοι. Έτσι, αντιμετωπίζουν την πιθανή ένωση της Νήσου Ιρλανδίας και τη διχοτόμηση της Νήσου Μεγάλης Βρετανίας. Αυτή η δοκιμασία απεικονίζει ένα άλλο ρητό: «Οι αδικίες και τα λάθη πληρώνονται».

*Επίκουρος Καθηγητής στη Νομική Σχολή Πανεπιστημίου UCLan Cyprus. Οι απόψεις του είναι προσωπικές

Πηγή: **simerini.sigmalive.com**